प्रेस काउन्सिल नेपालबाट 'क' वर्गमा सूचिकृत

साप्ताहिक

खस्यौली

वर्ष-१२, अंक ३६ | २०८२ साल साउन १५ गते बिहिबार | July 31, 2025 | पृष्ठ-६ | मूल्य रु.-५/-

करिव २ दशकदेखि सर्प संरक्षणमा खटिने परिवार हो रुपन्देही तिलोत्तमा १ निवासी खिमलाल पाण्डे । शंकरनगर वनविहार तथा अनुसन्धान केन्द्र (वनवाटिका) का अध्यक्ष पाण्डे सहित उनका २ छोराहरु सर्प संरक्षणको अभियानमा संलग्न छन् । खीमलाल रुपन्देहीमै सबैभन्दा पहिला सर्प संरक्षणको अभियानमा लागेका व्यक्ति हुन् ।

सर्प सारथी: पाण्डे परिवार

विनोद परियार /खस्यौली

बुटवल- रुपन्देहीमा एउटा यस्तो परिवार छ, सिंगो परिवार नै सर्प संरक्षणमा खटिन्छन् । सर्पको संरक्षणमा किन भन्ने प्रश्न मनमा उब्जनसक्छ तर, उनीहरु भन्छन -'पर्यावरण, पारिस्थीतिकिय प्रणालीका लागि पनि सर्प जोगाउनुपर्छ ।' करिव २ दशकदेखि सर्प संरक्षणमा खटिने परिवार हो रुपन्देही तिलोत्तमा १ निवासी खिमलाल पाण्डे । शंकरनगर वनविहार तथा अनुसन्धान केन्द्र (वनवाटिका) का अध्यक्ष पाण्डे सहित उनका २ छोराहरु सर्प संरक्षणको अभियानमा संलग्न छन् । खीमलाल रुपन्देहीमै सबैभन्दा पहिला सर्प संरक्षणको अभियानमा लागेका व्यक्ति हुन् । उनी भन्डै दुई दशकदेखि सर्प उद्धार र संरक्षणमा खटिएका छन् । बुबाले सर्पको उद्धार गरी संरक्षणमा लागेको देखेकै कारण उनका दुई छोराहरु विशाल र विश्वास पनि प्रभावित भए ।

अहिले खिमलाल पाण्डे भन्दा बढि सक्रिय विशाल छन् । ३१ वर्षिय विशाल ५ वर्षयता रुपन्देहीमा सर्पको संरक्षणमा परिचित छन् । विशेष गरी गर्मि र वर्षायाममा सर्पका कारण मानिसहरुले अकालमा ज्यान गुमाइरहेका हुन्छन् । घरभित्र सर्प देख्नासाथ मानिसहरु डराउँछन र सर्प मार्छन् । तर, उद्धारकर्ताकै कारण पछिल्लो समय सर्प मारिनेक्रम घटेको पनि छ । हो, सर्पको जीवन जोगाएर इकोसिस्टमलाई बलियो बनाउने कामममा विशाल सहितको परिवार खटिएका छन् । विशालल असार २२, २३ र २४ गते रुपन्देही तिलोत्तमा स्थित एक घरबाट २३ वटा गोमन (कोब्रा) सर्पको बच्चा (बेबी कोब्रा) को उद्धार गरेपछि थप चर्चामा आएका छन् । ३१ वर्षीय विशालले सर्प संरक्षणबाटै परिचय बनाउन पाएकोमा खुशि व्यक्त गरे ।

विशालको पहिला भने सर्प संरक्षणमा समर्पित भएर लाग्ने सपना देखेका थिएनन् । त्यसैले उनी केही बर्ष जापान पनि गए । जब विशाल जापान बसेर फर्के, त्यसपछि बुबाको जिम्मेवारीलाई पूर्ण रुपमा सम्हाले निधोमा पुगे । 'पहिले बुबालाई नै खोज्थें, साढे ३ वर्षदेखि सर्पको उद्धारमा म र भाइ लागेका छौं,' उनले भने ।

विशाललाई भाइ विश्वासले पनि उत्तिकै साथ दिएका छन्। पाण्डे परिवारले असार २२, २३ र २४ गते रुपन्देहीको तिलोत्तमा-५, नयाँमिलमा एकै घरबाट २३ वटा कमन कोब्राका बच्चा (बेबी कोब्रा) को उद्धार गरेर नयाँ रेकर्ड कायम गरेका छन् ।

घरधनी दिलराम अर्याललाई भान्सामा चिया पकाउँदै गर्दा कोब्राको बच्चाले डसेपछि कोब्रा भएको पत्ता लागेको थियो । अर्याललाई सर्पले टोकेपछि श्रीमती सरस्वती अर्यालले तत्काल उपचारका लागि लुम्बिनी प्रादेशिक अस्पताल पुर्‍याएर बचाए । घरमा सर्प देखिएपछि बेलुका ७ बजेतिर सर्प उद्धारकर्ता विशाल पाण्डे पुगेर ढोकामा रहेको कोब्राको उद्धार गरेका थिए ।

'सुरुमा एउटा सर्पको उद्धार गरे पनि गल्ली र भान्सासम्म पुग्दा तीनवटा सर्प सल्बल्लाएको देखेँ,' विशालले भने, 'त्यसपछि भाइ विश्वासलाई बो लाएर उद्धार गरेको हुँ।' उनका अनुसार भान्छा कोठाको फुटेको भागमा बसेर कोब्राले फुल पारेकाले त्यहीं बच्चा जन्मेको हो। विशालको समूहले पहिलो दिन ५ वटा र दोस्रो दिन १२ र तेस्रो दिन ६ वटा गरी २३ वटा सर्प फेला पारेर उद्धार गरी जंगलमा लगेर छाडेको हो । यहाँ माउ सर्प भने भेटिएन । 'कोब्राको माउ नै आहारा खोज्दै घरमा आएको देखियो, यहाँ फुल पारेकाले यति संख्यामा कोब्रा भेटिनु सामान्य नै हो,' विशालले भने, 'तर एकैचोटि एउटै घरमा भेटिएको यो दुर्लभ संयोग हो।' विशालका बुवा खिमलालले पनि १३ वर्षअघि सोही घरबाट ११ वटा कोब्राका बच्चाको उद्धार गरेका थिए। घरधनी दिलराम अर्यालको स्वास्थ्य अवस्था अहिले अहिले सामान्य छ । एउटै घरबाट यति ठूलो संख्यामा विषालु सर्पका बच्चा भेटिनुलाई दुर्लभ मानिएको छ । 'सम्भवत नेपालमै यति संख्यामा घरमा सर्प भेटिएको पहिलो घटना हो,' एक दशकदेखि सर्पउद्धारमा संलग्न खीमलालले भने।

बाँकी पृष्ठ २ मा

भैरहवामा रास्वपा संसदीय दलको बैठकः नयाँ अभ्यासको थालनीसँगै उपनिर्वाचनको तयारी

खस्यौली संवाददाता

बुटवल : राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टीले रुपन्देहीमा संसदीय दलको बैठक गरेको छ । संघीय संसदमा प्रतिनिधित्व गर्ने दलहरुले यसरी काठमाडौं बाहिर संसदीय दलको बैठक बसेको यो नै पहिलो घटना हो । रुपन्देही क्षेत्र न. ३ मा आगामि कार्तिक १७ गते उपनिर्वाचन हुन लागेको र रास्वपाका सभापती रवि लामिछाने सहकारीको रकम अपचलनको मुद्धामा थुनामा रहेकाले रास्वपाले यहाँ बैठक गरेको बुझिएको छ । रास्वपाका सांसदहरु मंगलबार भैरहवाका आएका हुन । बुधबार बसेको बैठकले लामो समयदेखि भिजिट भिसा प्रकरणको विरोधलाई याथवत राख्ने निर्णय गरेको छ । बैठकले सदनमा र संसदीय समिति हरुमा विभिन्न विधेयकहरुमा भइराखेको छलफल त्यसमा राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टीको धारणा हुनुपर्ने सहभागिता र थप सक्रियता बढाउने निर्णय गरको छ भने देशभित्र र प्रवास मा सङ्गठनको कार्यक्रमहरुमा रास्वपा सांसदहरुको सहभागिता सक्रियता र उपस्थितिहरूलाई अझै प्रभावकारी बनाउने सक्रियता बढाउने निर्णय गरेको प्रवक्ता मनिष झाले जानकारी दिए।

बैठकमा कार्यवाहक सभापति डिपी अर्यालले समसामयिक राजनीतिक विषयमा अहिलेको परिस्थिति घटनाक्रम उतारचढाव भ्रष्टाचारमा व्याप्त गठबन्धन मन्त्रीहरु भ्रष्टाचारको मुद्दामा मुछिएको विषय लगायत, राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टीले जारी राखेको हस्ताक्षर सङ्कलन अभियानले दलको सदस्यहरूलाई जानकारी गराएका थिए। त्यस्तै रास्वपाले पार्टी बर्दिया जिल्ला सभापति विपिन पौडेलको सिंगापुर भ्रमणको क्रममा भएको असामयिक अप्रत्याशित निधनप्रति देहान्तप्रति संसदीय दलको बैठकले श्रद्धाञ्जली व्यक्त गर्दै शोक सन्तप्त परिवारप्रति समवेदना व्यक्त गरेको छ।

रास्वपाले २०८० साल पुसमा महोत्तरीको जलेश्वरमा केन्द्रीय समितिको विस्तारित बैठक र संसदीय दलको बैठक गर्दै काठमाडौं उपत्यका बाहिर पनि केन्द्रीय स्तरको राजनीतिक उपस्थिति जनाउने अलि फरक अभ्यास गरिरहेको सन्दर्भमा संसदीय दलको बैठक रुपन्देहीको भैरहवामा बसेको स्पष्ट गरेको छ । रास्वपाका संघीय सांसदहरुले बैठक शुरुअघि भेट गरेका थिए । बिहान कार्यवाहक सभापति डिपी अर्यालसहित सांसदहरु असिम साह, डा. चन्दा र सोबिता गौतमले रविलाई भेटेका हुन् । यस्तै बैठक अघि बुधबार बिहान पार्टी सभापति रवि लामिछानेमाथि अन्याय भएको उल्लेख गर्दै हस्ताक्षर संकलनमा समेत सांसदहरु सरिक भएको जिल्लन सचिव विष्णु पौडेलले जानकारी दिए।

उपनेता विराजभक्त श्रेष्ठको अध्यक्षतामा भएको बैठक भएको हो । सभापती लामिछानेमाथि सहकारी प्रकरणको मुद्धासँगै सांसद पद निलम्बनमा परेको छ । लामिछानेको पद निलम्बन भएपनि संसदीय दलको नेता भने अहिलेसम्म चयन गरिएको छैन। २१ सिट रहेको रास्वपा लामिछानेको पद निलम्बन भएसँगै २० सिट बनेको छ । एक सांसद उपसभामुख भएकाले संसदीय दलको बैठकमा १९ सांसदहरुको सहभागिता रहेको थियो ।

सर्प संरक्षणमा ...

उनले सर्प प्रकृतिको संरक्षक र वातावरण सन्तुलनका लागि समेत आवश्यक भएकाले यसको संरक्षणमा आफ्नो परिवार नै लागेको सुनाए। पछिल्लो समय उनले दुई छोराहरूलाई सर्प उद्धारको जिम्मा दिएका छन्।

'मान्छे बचाउने र सर्प पनि बचाउने अभियानमा छौं, आफ्नो ज्यानको सुरक्षा समेत जोडिन्छ,' उनले भने, 'पछिल्लो समय छोराहरूलाई सर्प उद्धारमा खटिन्छन्।' उनले पुस्तान्तरण गरेको समेत बताए ।

त्यसो त विशालले २३ वटा कोब्रा लगत्तै पनि बुटवल-११, देवसिद्धचोकस्थित शान्ति घिमिरेको घरमा पनि एकै दिन ८ वटा गोमन सर्पको उद्धार गरे । यति मात्रै होइन देवदह नगरपालिका-८, टटेरामा प्रेम खत्रीको घरमा मंगलबार ९ वटा गोमन सर्प भेटिए ।

तिनको पनि उद्धार गरी जंगलमा छाडेको विशालले बताए। उनका अनुसार असार महिनामा मात्रै विशालले २ सय सर्पको उद्धार गरी संरक्षण गरेका छन् । बिहानमा जापानिज भाषा कक्षा समेत पढाउने विशाल वर्षायाम सुरु भएदेखि कात्तिक मंसिरसम्म सर्प उद्धारमै खटिन्छन् । 'सर्प पनि हामीजस्तै प्राणी हो, यसको संरक्षण हामीले नै गनुपर्छ' विशाल भन्छन्। उनले सर्पको उद्धार र मान्छेलाई बचाउन सकेकोमा निकै गर्भ लाग्ने बताए। 'सर्प उद्धार जोखिमको काम हो, तर मान्छेहरु डराइरहेको बेला उद्धार गरेर सर्पलाई जंगलमा छोड्दा छुट्टै आनन्द आउँछ,' उनले भने।

त्यसो त पछिल्लो समय तराईका जिल्लाहरुमा सर्पको बिगबिगी नै छ। सर्पदंशका कारण मानिसहरुले अकालमै ज्यान गुमाउनुपरिरहेको छ। तर सर्पका बारेमा मानिसहरुमा शिक्षाको कमीका कारण पनि मृत्यु हुने गरेको सर्पसंरक्षणकर्मी कमल देवकोटा बताउँछन् ।

उनले सर्पको विषय स्थानीय सरकारको प्राथमिकतामा पर्न नसकेको बताए । 'यो स्थानीय सरकारको प्राथमिकतामा पर्नुपर्ने विषय हो, स्वास्थ्य, वातावरण र प्राणी संरक्षणको विषय पनि हो,' उनले भने, 'सर्प संरक्षणबारे मानिसहरुमा सचेतना जरुरी छ ।' उनले सर्पले आफू असुरक्षित भएको ठानेपछि मात्रै मान्छेलाई डस्ने बताए ।

सर्पको संरक्षण किन गर्ने ?

आगो र सर्प उस्तै हुन्। कतिपय मानिसहरु सर्प भन्ने बित्तिकै डराउने वा घृणा गर्ने गरेको पाइन्छ । आगोलाई राम्रोसँग प्रयोग गर्न जानेन भने त्यो विध्वंसकारी हुन्छ । सर्पलाई हानि नोक्सानी पुऱ्याएन भने तिनीहरुले केही गर्दैनन् । खतरा महसुस नगरेसम्म सर्पले आक्रमण गर्दैनन् । सर्पका १५ प्रतिशत भन्दा कम प्रजाति विषालु छन्। विषालु सर्पमध्ये पनि अतिविषालु र कम विषालु प्रजातिका सर्प छन्।

संसारभरि पाँच हजारभन्दा बढी प्रजातिका सर्पहरु छन्। नेपालमा अहिलेसम्म ८० प्रजातिका सर्पहरु फेला परेका छन्। तर पर्याप्त अध्ययन भए नेपालमा पाइने सर्पका प्रजाति लगभग डेढ सय पुग्न सक्ने आकलन पनि छ । सर्पले पर्यावरणचक्रलाई सन्तुलित बनाउन महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्छन्। अनि मान्छेको ज्यान जोगाउने महत्वपूर्ण औषधिहरु पनि सर्पको विषबाट बन्छन्। सर्पका कारण प्रकृतिलाई फाइदा छ, त्यो भनेको मानिसलाई पनि फाइदा हो । अहिलेसम्म कुनै पनि शाकाहारी सर्प छैनन्। यिनीहरुले अरु जीवजन्तुलाई जिउँदै मारेर खाने गर्छन् । प्रकृतिमा चाहिनेभन्दा बढी हुने कतिपय जीवजन्तुको स८्या घटाउन सर्पले भूमिका खेल्छन् । वैज्ञानिकहरुले ५० प्रतिशतसम्म अन्न मुसाका कारण नष्ट हुने आकलन गरेका छन्। एक वर्षमा एक जोडी मुसाबाट १५ सय मुसा जन्मिन्छन्। मुसाको नियन्त्रणमा सर्पले धेरै ठूलो भूमिका खेलेको हुन्छ। धेरै सर्पको मुख्य आहारा मुसा हो। दुलोबाहिर रहेका मुसालाई मानिसले मार्न सक्लान् तर सर्पले दुलोभित्र पसेर खोजी खोजी मुसाहरु मार्छ ।

सानोमा भ्यागुतादेखि लिएर ठूलोमा बँदेल र चित्तलसम्मलाई अजिङ्गर सर्पले खाने गर्छन्। सर्पले नखाने जीव नै छैन। सर्पले सर्प नै खाने पनि हुन्छ । राजगोमन भन्ने सर्पको मुख्य आहारा नै सर्प हो । सर्प आफूपनि अरु जीवजन्तुको आहारा बन्छ । धुम्रे चराहरुले सर्प खान्छन्। चील, लाटोकोसेरो, मयूर, जङ्गली बिरालो र कस्तुरी मृगहरुले सर्प खान्छन्। मरेको सर्प गिद्ध र स्यालले पनि खान्छ ।

हाम्रो आधुनिक उपचारपद्धतिमा पनि विश्व स्वास्थ्य सङ्गठनले सिफारिस गरेका र थोरैमात्रै नकारात्मक प्रभाव पार्ने अचूक औषधिहरु सर्पबाट बन्छन्। सर्पदंशकै उपचारमा प्रयोग हुने एन्टी-स्नेक भेनम पनि सर्पको विषबाट बनाइन्छ । क्यान्सर भएका बिरामीको दुखाइ कम गर्ने औषधि सर्पको विषबाट बन्छ । पहिला मोर्फिन भन्ने अफिमबाट बनेको औषधि क्यान्सर र ट्युमरबाट हुने दुखाइ कम गर्न प्रयोग गरिन्थ्यो। त्यो दम भएको बिरामीलाई दिनुहुँदैन।

बुटवलमा सामाजिक सुरक्षा कोष सम्बन्धी अभिमुखीकरण

खस्यौली संवाददाता

बुटवल- बुटवलमा उद्योगी व्यवसायीलाई सामाजिक सुरक्षा कोषका विषयमा अभिमुखिकरण गरिएको छ । बुटवल उद्योग वाणिज्य संघ रुपन्देही र सामाजिक सुरक्षा कोष शाखा कार्यालय बुटवलको आयोजनामा सोमबार संघमा आवद्ध उद्योगी व्यवसायीलाई अभिमुखिकरण गरिएको हो ।

कार्यक्रममा सामाजिक सुरक्षा कोष बुटवल शाखाका कार्यालय प्रमुख केदार पौडेलले योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षा कोष, यसको स्थापना, उद्देश्य, सञ्चालन, योगदानकर्ता, योजना,आवद्ध हुने प्रकृया, प्राप्त हुने लाभ र आश्रित परिवारले पाउनेसेवा सुविधा लगायतका विविध विषयमा जानकारी गराउनु भएको थियो ।

उनका अनुसार योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षा कोष श्रमिकको जीवनभरको सुरक्षाका लागि श्रमिक तथा रोजगारदाताले संयुक्त रुपमा योगदान गर्ने सरकारी योजना हो । जसमा योगदानकर्ता कामदारको नाममा मासिक तलबको ३१ प्रतिशतको दरले रकम जम्मा हुन्छ । त्यसमध्ये कामदारको तलबबाट ११ प्रतिशत र रोजगारदाताले २० प्रतिशत योगदान गर्नुपर्ने उनले बताए ।

त्यसबापत कोषले दुर्घटना बिमा, स्वास्थ्योपचार, मातृत्व भत्ता, शिशु स्याहार भत्ता, घातक रोग उपचार खर्च, दीर्घकालिन पेन्सन लगामतका सेवा प्रदान गर्दछ । उक्त कोषमा औपचारिक, अनौपचारिक क्षेत्रमा काम गर्ने श्रमिक र वैदेशिक रोजगारदाता पनि यो कोषमा आवद्ध हुन सक्नेछन् ।

बुटवल उद्योग वाणिज्य संघका अध्यक्ष हरिप्रसाद अर्यालले सामाजिक सुरक्षा कोषमा आवद्ध भएपछि श्रमिकलाई भविश्यमा आईपर्ने संकटको सामना गर्न सहज हुने विश्वास व्यक्त गरे । उनले योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षा र सुविधा समेत प्राप्त हुने भएकाले निम्न आय भएका व्यक्तिका लागि बलियो टेवा पुग्ने भनाई राखे । 'सरकारको स्वामित्वमा रहेका संस्थाहरु अझै पनि कोषमा नजाँदा चुनौती छ, तर निजी क्षेत्रबाट सामाजिक सुरक्षा कोषमा आवद्ध भएको बुटवल उद्योग वाणिज्य संघ पहिलो संस्था हो' उनले भने ।

कार्यक्रममा बुटवल उद्योग वाणिज्य संघका निवर्तमान अध्यक्ष तथा नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघका कार्यकारिणी सदस्य उज्ज्वलप्रसाद कसजूले साउथ एसियाको जिडिपिको आधारमा नेपालमा श्रमिकलाई दिइने न्यूनतम पारिश्रमिक एकदमै राम्रो रहेको र यहाँको महँगी लगावतका आधारमा ज्यादै न्यून रहेको बताउँदै यी दुई बिचको तारतम्य नमिल्दा युवाहरु विदेश पलायन भईरहेको बताए । उनले सामाजिक सुरक्षा कोष श्रमिकको मात्रै नभई उद्योगी व्यवसायीहरुको समेत हितमा रहेको बताए ।

त्यसैगरी संघका पूर्वअध्यक्ष सुरेन्द्रप्रसाद श्रेष्ठले योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षा कोषलाई ट्र्याकमा ल्याउन धेरै कुराहरु सुधार गर्नुपर्ने खाँचो औल्याए।

उनले साना उद्योग तथा व्यवसायिक प्रतिष्ठानहरुमा छोटो अवधि काम गर्ने मजदुरलाई सामाजिक सुरक्षा कोषमा कसरी जोड्ने, उद्योगी व्यवसायीलाई त्यसबाट कसरी लाभ दिन सकिन्छ त्यसतर्फ पनि ध्यान दिईनुपर्ने भनाई राखे ।संघका वरिष्ठ उपाध्यक्ष टंकप्रसाद गैरेको धन्यवाद तथा महासचिव मुक्ति अधिकारीको सञ्चालनमा भएको कार्यक्रममा पूर्वअध्यक्ष निर्मलप्रसाद लाकौल, उद्योग उपाध्यक्ष सुरज भट्टराई, वाणिज्य उपाध्यक्ष विमलराज भट्टराई, कोषाध्यक्ष बसन्तप्रसाद ढकाल लगायत पदाधिकारी सदस्य तथा वस्तुगत समितिका सभापति उपसभापतिहरुको सहभागिता थियो ।

गाउँबासीहरुमा हार्दिक अनुरोध

- जन्म, मृत्यु, विवाह, बसाईसराई र सम्बन्धविच्छेद जस्ता व्यक्तिगत घटना ३५ दिनभित्रै स्थायी बसोवास गरिरहेको वडा कार्यालयमा गई दर्ता गरौं।
- सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गरिरहेका लाभग्राहीहरुले प्रत्येक आर्थिक वर्षको श्रावण महिनादेखि भाद्र मसान्त भित्र वडा कार्यालयमा गई अनिवार्य रुपमा सामाजिक सुरक्षा परिचयपत्र नवीकरण गरौं।
- लैङ्गिक विभेद, सामाजिक असमानता, लैङ्गिक हिंसा, घरेलु हिंसा, बाल विवाह र बहुविवाह तथा जातीय छुवाछुत जस्ता कु-प्रथाको अन्त्य गरौं।
- कुनै पनि व्यवसाय दर्ता गरेर मात्र सञ्चालन गरौं।
- आधुनिक कृषि प्रणाली अपनाई व्यवसायिक तथा उद्यमशील कृषक बनौं।
- स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाबाट प्राप्त हुने अधिकतम स्वास्थ्य सेवाको उपभोग गरौं।
- सबै बालबालिकाहरुलाई विद्यालय पठाऔं, टिकाऔं, सिकाऔं, सभ्य एवम् सु-संस्कृत बनाऔं।
- गाउँ घरमा रहेका पुराना पोखरीहरुको संरक्षण गर्दै थप नयाँ पोखरीको निर्माण गरी पानीका मुहानको प्रर्वद्दन गरौं।

मायादेवी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
रुपन्देही
लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल

१५ बुँदे लुम्बिनी घोषणा पत्रसहित अन्तर्राष्ट्रिय गोष्ठी सकियो

खस्यौली संवाददाता

बुटवल : दीगो विकासका लागि बौद्ध शिक्षा र कुटनीति विषयक लुम्बिनीमा जारी दुई अन्तर्राष्ट्रिय गोष्ठी १५ बुँदे घोषणापत्र जारी गर्दै सम्पन्न भएको छ । लुम्बिनी बौद्ध विश्वविद्यालयको आयोजना र साउथ एसिया फाउन्डेसन, भारतीय राजदुतावासको सहकार्यमा भएको गोष्ठीमा नेपाल र भारतका कुटनीतिज्ञ, विश्वविद्यालयका पदाधिकारी तथा बौद्ध विद्वानहरुको सहभागिता रहेको थियो ।

गोष्ठीले बौद्ध दर्शनमा आधारित रही विश्वव्यापी शान्ति कुटनीति विस्तारमा जोड दिएको छ । लुम्बिनीलाई शान्ति अनुसन्धानको प्रमुख केन्द्रका रुपमा विकास गर्ने घोषणा गोष्ठीमार्फत गरिएको छ। विश्वका सङ्घर्षग्रस्त संवेदनशील क्षेत्रहरुमा संवाद र समस्या समाधानका लागि बौद्ध वातावरणीय कूटनीतिक केन्द्रहरु स्थापना गर्नुपर्ने गोष्ठीबाट निष्कर्ष निकालिएको छ । प्रकृतिप्रति करुणा र अन्तरनिर्भरता सम्बन्धी बुद्धका शिक्षामा आधारित पर्यावरणीय शान्तिको प्रवर्द्धन गर्ने, कूटनीतिज्ञहरुका लागि माइन्डफुलनेस आधारित तालिम कार्यक्रम सुरु गर्नुपर्ने घोषणा गोष्ठीबाट गरिएको छ । जसको माध्यमबाट द्वन्द्व समाधान र ध्यान अभ्यासमा केन्द्रित हुन सकिने विज्ञहरुको धारणा छ ।

त्यस्तै बौद्ध मूल्य र नैतिक सिद्धान्तहरुसँग मेल खाने कूटनीतिक आचरणको मापदण्ड तय गर्ने विश्वव्यापी मान्यता प्राप्त बौद्ध नैतिक सम्बन्ध विकास गर्ने, नेपाल तथा भारतका बौद्ध तीर्थस्थलहरुमा एकीकृत शान्ति पर्यटनलाई प्रवर्द्धन गरी आपसी समझदारी र सांस्कृतिक सौहार्दता बढाउनुपर्ने निष्कर्ष विज्ञहरुले निकालेका छन् ।

बौद्ध दर्शन, शान्ति शिक्षा र दिगो विकासका लागि युवा सहभागितामा अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध शान्ति संस्थाहरु निर्माण, बौद्ध चिन्तनबाट प्रेरित भएर द्वन्द्वको पूर्वानुमान, गलत सूचना पहिचान, तथा ध्यान निर्देशित गर्ने उपकरणहरुसहित नैतिक कृत्रिम बौद्धिकता (एआई) प्रणालीहरुको विकासलाई प्रवर्द्धन गर्नुपर्ने जोड गोष्ठीबाट दिइएको छ ।

ग्लोबल पीस इन्डेक्सको नमुनामा आधारित 'लुम्बिनी शान्ति सूचकांक' स्थापना गरी बौद्ध मूल्यहरुमा आधारित शान्ति सूचकहरुको मूल्याङ्कन गर्नुपर्ने निष्कर्ष निकालिएको छ । विश्वविद्यालयहरु र सरकारी निकायहरुसँग सहकार्यमा बौद्ध भिक्षु थिङ्क ट्याङ्कहरु गठन गरी वैश्विक संकटमा दार्शनिक तथा नैतिक मार्गदर्शन प्रदान गर्ने घोषणा गोष्ठीले गरेको छ । 'लुम्बिनी अन्तर्राष्ट्रिय डिप्लोम्याटिक रिट्रिट' हरेक वर्ष गर्ने, अन्तर्राष्ट्रिय कानून र द्वन्द्व समाधानका लागि बौद्ध कानूनी दर्शनको अध्ययन र प्रयोग प्रवर्द्धन गर्ने घोषणा गरिएको छ ।

लुम्बिनी बौद्ध विश्वविद्यालयलाई र दक्षिण एसियाली शान्ति अनुसन्धान तथा दिगो विकास केन्द्रको सहकार्यमा लुम्बिनीलाई शान्ति अनुसन्धानको प्रमुख केन्द्रको रुपमा विकास गर्ने, लुम्बिनी बौद्ध विश्वविद्यालयलाई कुटनीति, शान्ति स्थापना, र दिगो विकासको क्षेत्रमा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय कुटनीतिक, शैक्षिक संस्थाहरुसँग सहकार्य गरी एक उत्कृष्ट केन्द्रको रुपमा विकास गर्ने घोषणा गरिएको छ ।

गोष्ठीमा बुद्ध शिक्षा र विश्व कुटनीति, करुणा र द्वन्द्व समाधान, बौद्ध सिन्द्धान्तमा आधारित दीगो विकास, सहकार्य र शान्ति निर्माण विषयमा गोष्ठी भएको थियो । गोष्ठीमा कुटनीतिक एवं पूर्वराजदुत प्रा.डा. लोकराज बराल, भारतका पूर्व राजदूत डा. अमरेन्द्र खटुवा, पूर्व राजदुत रुचि घनश्याम, पूर्व राजदुत टंक कार्की लगायतका विज्ञहरुले आफ्नो धारणा राखेका थिए ।

कार्यक्रममा ५८ जना विद्वानहरुले एजेण्डमा रहेर छलफल गरेका थिए । दुई दिनसम्म चलेको गोष्ठीमा पूर्व राजदूत, विश्वविद्यालयका उपकुलपतिहरु, बौद्ध विद्वान तथा अनुसन्धानकर्ताहरुले कार्यपत्र प्रस्तुत गरेका थिए । लुम्बिनी बौद्ध विश्वविद्यालयका उपकुलपति प्रा.डा. सुवर्णलाल बज्राचार्यले आगामी वर्षहरुमा पनि गोष्ठीलाई निरन्तरता दिने जनाउदै सेमिनार सम्पन्न गरेका थिए । लुम्बिनी बौद्ध विश्वविद्यालयका डिन डा. माणिकरत्न शाक्यले घोषणा पत्र सुनाएका थिए ।

इन्टलेक्च्युअल एकेडेमीमा नमूना निर्वाचन

खस्यौली संवाददाता

बुटवल - बुटवल स्थित इन्टलेक्च्युअल एकेडेमीले शुक्रबार नमुना निर्वाचन कार्यक्रम गरेको छ । विद्यार्थीहरुले इन्टलेक्च्युअल बाल क्लब गठन गर्ने प्रयोजनका लागि नमुना निर्वाचन गरी नेतृत्व चुनेका छन् ।

समूहले प्यानल बनाएर गरिएको निर्वाचनबाट अध्यक्ष ,उपाध्यक्ष ,सचिव र कोषाध्यक्ष प्रत्यक्ष निर्वाचन प्रणालीबाट र सदस्यहरु समानुपातिक निर्वाचन प्रणालीबाट चुनेका थिए । शिक्षकहरुको सहजीकरणमा विद्यार्थीहरुकै तर्फबाट मतदान अधिकृत सहितका कर्मचारी र सुरक्षाकर्मीको समेत व्यवस्था गरी निर्वाचन प्रक्रिया सम्पन्न गरेका थिए ।

निर्वाचनबाट अध्यक्ष सिमरन वस्याल, उपाध्यक्ष आयुस थापा, सचिव विपिसा पौडेल र कोषाध्यक्ष नवीन खत्री तथा सदस्यहरुमा श्रेय गैर, एन्जल हिताङ ए ,एन्जल हिताङ बि,वर्षा मगर,प्रीन्स कार्की ,सिजन थापा ,निर्जल क्षेत्री ,आशिष् नेपाली, अभिषेक पेमी,परिधी पाण्डे र प्रशंसा लाकौल निर्वाचित भएका छन् ।

निर्वाचितहरुलाई प्रमुख मतदान अधिकृत दिवस भण्डारीले गोपनीयताको शपथ दिलाएका थिए भने निर्वाचित हुनेहरुलाई स्कुलका प्रबन्ध निर्देशक रामराज पोखेलले टीका र खादाले सम्मान गरी बधाई तथा शुभकामना दिनुभएको थियो । निर्वाचनमा कक्षा ५ देखि १० सम्मका विद्यार्थीहरुको सहभागिता रहेको थियो ।

विद्यार्थीहरुलाई निर्वाचन प्रणाली र प्रक्रियाको व्यवहारिक ज्ञान दिने उद्देश्यले यो कार्यक्रम गरिएको अतिरिक्त क्रियाकलाप प्रमुख सुवास भण्डारीले जानकारी दिए ।

'किताबको अँगालोमा' को बुटवलमा परिचर्चा

खस्यौली संवाददाता

बुटवल- पाल्पाका साहित्यकार जयदेव गौतमद्वारा लिखित समीक्षात्मक पुस्तक 'किताबको अँगालोमा' को बुटवलमा परिचर्चा गरिएको छ ।

लुम्बिनी वाङ्मय प्रतिष्ठान नेपालको आयोजनामा भएको परिचर्चा कार्यक्रम भएको हो । गौतमको यो चौथो पुस्तकमा विविध विधाका कृतिको समीक्षा समावेश छ । २७५ पृष्ठको पुस्तकमा ४२ कृतिका सबल र दुर्बल पक्षका विषयमा समीक्षा गरिएको छ । प्रा.डा.कपिल लामिछानेले साहित्यमा सिर्जना मात्र नभई समालोचना पनि उत्तिकै महत्वपूर्ण रहेको उल्लेख गर्दै प्रस्तुत पुस्तकले समालोचनाको क्षेत्रमा राम्रो छाप छाडेको छ भने ।

उनले, प्रस्तुतीकरण, तथ्यगत त्रुटि, समाजमा पर्ने प्रभावलगायतका विषय समावेश गरेर उत्कृष्ट कृति तयार भएको भन्दै प्रशंसा गरे ।

सो अवसरमा साहित्यकार ऋषिराम भुसाल, त्रिभुवन बहुमुखी क्याम्पस पाल्पाका प्रमुख डा टङ्क पन्थ, माया घिमिरे र रामचन्द्र श्रेष्ठले पुस्तकको समीक्षा गर्दै कृतिमा पाठकीय चेतनाको माध्यमबाट गरिएको समीक्षालाई पाठकसम्म पुग्ने गरी लेखिएको बताए ।

सम्पादकीय

सरकारको भूमिका कमजोर

रुपन्देहीमा सहकारीको रकम अपचलन गरेको अभियोगमा रास्वपाका सभापती रवि लामिछाने रुपन्देही कारागारमा छन् । सूर्य थापा नेतृत्वको संसदस्य समितिको प्रतिवेदन अनुसार नै देशभर अपचलन भएका सहकारीहरुको अनुसन्धान थालियो । मूलत रास्वपा सभापतीको मुद्दा पेचिलो मात्रै बनेनन, रास्वपाले यसलाई राजनीतिक प्रतिशोध मानिरहेको छ । सहकारीको मुद्दा यति पेचिलो भइरहदा रुपन्देहीको तिलोत्तमा स्थित डिङगरनगर दूरगामी बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्थाको अपचलनमा सरकारको भूमिका निकै कमजोर देखिएको छ । सहकारीका करिब दुई हजार बचतकर्ताको रकम पदाधिकारीको निजी खातामा जम्मा गरिएको छ। यतिमात्रै होईन व्यक्तिगत तजबिजमा लगानी गर्नेदेखि लिएर ऋण नलिएका व्यक्तिहरुको नाममा समेत ऋण देखाएर बदमासी भएको छ । सहकारीका अध्यक्ष घनश्याम तिवारी र सचिव रामबहादुर थापा एक महिनादेखि फरार छन्। असार १७ देखि फरार दुवैजनाविरुद्ध रुपन्देही जिल्ला अदालतले पक्राउ पुर्जी जारी गरिसकेको छ । तर, उनीहरुलाई प्रहरीले पक्राउ गर्दैन । बचतकर्ताहरुले आफूहरुको रकम हिनामिना गर्नेहरुलाई पक्राउ नगरेकोमा आश्चर्यर्क प्रकट गरेका छन् । तिवारी र थापा दुवै नेपाली कांग्रेसका स्थानीय नेता हुन्। गृहमन्त्री रमेश लेखक नेपाली कांग्रेसकै भएकाले पक्राउ नगरेको त होईन ? भनेर बचतकर्ताहरुले बारम्बार प्रश्न उठाएका छन्।

करोडौं बचत अपचलनको तथ्य बाहिरिएपछि तीन सय बढी बचतकर्ताहरुले प्रदेश सहकारी दर्ता अधिकारीको कार्यालय र इलाका प्रहरी कार्यालय बुटवलमा सञ्चालकहरुविरुद्ध निवेदन दिएका थिए। आन्तरीक मूल्यांकनमा सहकारीको करिब ३० करोड रकम अपचलन भएको र १० करोड बढी हिनामिना भएको छ। सहकारीका ५८५ ऋणीमध्ये करिब ५० जनालाई धितोविना नै ऋण प्रवाह गरेको पाइएको छ। यस्तो आम नागरिकको रकममाथि हालीमुहाली गरेकाहरुलाई सरकारले पक्राउ गर्न नसक्नु आफैमा विडम्बनापूर्ण हो। सहकारीका हजार बचतकर्ताको रकम बैंकमा जम्मा नगरी अध्यक्ष, सचिव र व्यवस्थापकको मिलेमतोमा निजी खातामा जम्मा गरेर तजविनमा लगानी गर्ने कार्य कतिसम्मको लापरवाही हो । रुपन्देहीमा सहकारीको रकम अपलचन गरेको अभियोगमा रास्वपाका सभापती रवि लामिछानेलाई थुन्ने तर, पक्राउ आदेश भएको महिनादिनसम्म पनि पक्राउ गर्न प्रहरी प्रशासनले सक्रियता नदेखाउनु आफैमा गैरजिम्मेवार मात्रै छैन् सरकार कतै प्रतिशोध त साँधिरहेको छैन भन्ने प्रश्न उब्जाइदिएको छ । रुपन्देहीको दुरगामी बहुउदेश्यीय सहकारीको अपचलन समसया हल नहुने र त्यसमा संलग्नलाई कारवाही नगरे यसले सहकारीप्रति क्रमश विश्वास गुम्दै जानेछ। स्थानयि सहकारीहरु अब्बल छन् भन्दा भन्दै दुरगामी सहकारीको प्रकरणले सहकारीमा साँच्चिकै समस्या हुने त होईन भनेर बचतकर्तालाई सोच्न बाध्य बनाएको छ। सहकारीमा रहेको सर्वसाधरणको रकमको सुरक्षा गर्नका लागि सरकार अग्रसर हुनैपर्छ। सत्ताको छाया अपचलनमा नदेखाउन समेत हाम्रो सरकारलाई अपिल छ।

आर्थिक आत्मनिर्भरता र नेपाली परिवार

हाम्रा युवाहरूलाई स्वदेशमै रोजगारी दिने वातावरण बनाउन कृषिमा आधुनिकीकरण, औद्योगिक क्षेत्रको विकास र सेवा क्षेत्रको विस्तारमा ठूलो लगानी बढाउनुपर्छ ।

रमेश अर्याल

आर्थिक आत्मनिर्भरता - सुन्दा सामान्य लाग्न सक्छ, तर यो कुनै पनि परिवारको भविष्यका लागि एउटा यस्तो आधार हो, जसले उनीहरुलाई कसैको सहाराबिनै आफ्नै बलबुतामा उभिन सक्ने बनाउँछ । आफ्नो कमाइले आफ्ना सबै आवश्यकताहरू पूरा गर्न सक्नु र भविष्यका लागि ढुक्क हुनु नै आर्थिक आत्मनिर्भरता हो । हाम्रो नेपाली समाजमा त यसको महत्त्व झनै बढी छ, किनकि अहिले पनि धेरै नेपाली परिवारहरु विदेशमा पसिना बगाएर पठाइएको रेमिट्यान्सकै भरमा जीवनयापन गरिरहेका छन् । यो निर्भरताले हाम्रो तत्कालको चुलो बाले पनि, यसले दीर्घकालमा कस्ता चुनौतीहरु ल्याइरहेको छ भन्ने कुरा हामीले सोच्नैपर्ने भएको छ ।

आर्थिक आत्मनिर्भरताः किन यो हाम्रो जीवनको अभिन्न पाटो हुनुपर्छ ?

आर्थिक आत्मनिर्भरता भनेको केवल पैसा कमाउनु मात्र होइन, यो त आफ्नो कमाइलाई कसरी चलाउने, कसरी बचत गर्ने र कसरी लगानी गर्ने भन्ने कुराको गहिरो बुझाइ हो। यसले परिवारलाई अचानक आइपर्ने महामारी, प्राकृतिक विपत्ति वा रोजगारी गुमेको जस्ता संकटका बेला टुट्नबाट जोगाउँछ । यसले हाम्रा सन्तानको राम्रो शिक्षा, परिवारको स्वास्थ्य र सामाजिक सुरक्षाको बलियो आधार तयार पार्छ। तर, विडम्बना । हाम्रो समाजमा अझै पनि पैसा व्यवस्थापन गर्ने ज्ञानको कमी छ। कमाइ हुने बित्तिकै जग्गा किन्ने वा अनावश्यक कुरामा खर्च गर्ने बानीले हामीलाई ऋणको दलदलमा फसाइरहेको छ ।

विदेशबाट आएको पैसाले घर त बन्यो, तर त्यो पैसा उत्पादनशील क्षेत्रमा लगानी हुन सकेन, जसले गर्दा हाम्रो अर्थतन्त्र दिगो बन्न सकेन । वैदेशिक रोजगारीबाट आएको रेमिट्यान्सले तत्कालका लागि त ठूलै राहत दिन्छ । चाडपर्व मनाउन, छोराछोरीलाई राम्रो स्कूल पढाउन वा बिरामी पर्दा उपचार गर्न यसले ठूलो मद्दत गरेको छ। तर, यसको दिगोपनामाथि भने गम्भीर प्रश्नचिह्न खडा भएको छ ।

अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा आउने उतारचढाव, गन्तव्य देशका नीतिमा आउने फेरबदल वा विदेशमा काम गर्ने हाम्रा दाजुभाइ दिदीबहिनीलाई आइपर्ने स्वास्थ्य समस्याले रेमिट्यान्सको प्रवाह जुनसुकै बेला रोकिन सक्छ । कोभिड महामारीका बेला हजारौं नेपाली श्रमिकले रोजगारी गुमाएर घर फर्कनुपरेको तितो यथार्थ हामीले बिर्सिसकेका छैनौं ।

आर्थिक जोखिमसँगै यसका सामाजिक र मानसिक असरहरु झनै डरलाग्दा छन् । लामो समयसम्म परिवारबाट टाढा रहँदा बालबालिकाको उचित स्याहार नहुने, पारिवारिक विखण्डन बढ्ने र सम्बन्ध विच्छेदका घटनाहरू बढ्ने जस्ता समस्याहरुले हाम्रो समाजलाई भित्रभित्रै खोक्रो बनाइरहेका छन् । युवा वर्गमा बढ्दो निराशा र विदेशिने होड पनि यसकै परिणाम हो। यी सबै समस्याको मूल जड भनेको आर्थिक आत्मनिर्भरताको कमी नै हो ।

आर्थिक आत्मनिर्भरताका लागि हाम्रा व्यावहारिक कदमहरू: घरबाटै सुरु गरौंआर्थिक रूपमा सबल बन्नका लागि परिवार आफैंले निम्न कुराहरूमा ध्यान दिनुपर्छ :

पैसाको ज्ञान र योजना बनाउने बानी : घरका हरेक सदस्यलाई बचतको महत्व, कहाँ लगानी गर्दा फाइदा हुन्छ र ऋण कसरी व्यवस्थापन गर्ने भन्ने कुरा सिकाउनुपर्छ । हरेक महिनाको बजेट बनाउने, अनावश्यक खर्च काट्ने र भविष्यका लागि स्पष्ट लक्ष्य बनाउने बानीले परिवारको आर्थिक अवस्थालाई मजबुत बनाउँछ।

सीप सिकौं, उद्यम गरौं: हाम्रा परम्परागत सीपहरुलाई समय अनुसार आधुनिक बनाऔं वा बजारले खोजेका नयाँ प्राविधिक तथा व्यावसायिक सीपहरु सिक्न प्रेरित गरौं। कृषिमा नयाँ प्रविधि अपनाएर आधुनिक खेती गर्ने, साना उद्योगहरु खोल्ने र पर्यटन तथा सेवा क्षेत्रमा नयाँ अवसरहरु खोज्ने हो भने परिवारलाई आम्दानीको बलियो स्रोत मिल्छ । उदाहरणका लागि, सामान्य तरकारी खेतीलाई बेमौसमी बनाउन सकिन्छ वा त्यसैबाट अचार, गुन्द्रुकजस्ता मूल्य अभिवृद्धि (Value Addition) हुने उत्पादन बनाउन सकिन्छ ।

सम्पत्ति बनाउनुहोस्, फजुल खर्च होइनः कमाएको पैसालाई जग्गामा मात्रै हालेर नबसौं।

शिक्षा, स्वास्थ्य, सीप विकास वा उत्पादनमूलक व्यवसायमा लगानी गर्ने बानी बसालौं। सानोतिनो व्यवसाय सुरु गर्नका लागि आवश्यक सीप र पैसा जुटाउन परिवारका सबै सदस्यको सहभागिता हुनुपर्छ ।

सुरक्षित भविष्यका लागि सामाजिक सुरक्षा : स्वास्थ्य बीमा, जीवन बीमा र अन्य सामाजिक सुरक्षा योजनाहरुमा सहभागी हुनु बुद्धिमानी हुन्छ।यसले अकस्मात् आइपर्ने स्वास्थ्य समस्या वा अन्य विपत्तिमा हुने ठूलो आर्थिक भारबाट हामीलाई जोगाउँछ।

स्वास्थ्य बीमा, जीवन बीमा र अन्य सामाजिक सुरक्षा योजनाहरुमा सहभागी हुनु बुद्धिमानी हुन्छ।यसले अकस्मात् आइपर्ने स्वास्थ्य समस्या वा अन्य विपत्तिमा हुने ठूलो आर्थिक भारबाट हामीलाई जोगाउँछ ।

सबैलाई समेटौं, कसैलाई नछोडौं: परिवार भित्रका महिला, सीमान्तकृत वर्ग र पिछडिएका समुदायका सदस्यहरुलाई आर्थिक गतिविधिमा सक्रिय सहभागी गराउनुपर्छ ।

उनीहरुको सीप विकास, उद्यमशीलतामा पहुँच र वित्तीय साक्षरताका कार्यक्रममा विशेष ध्यान दिनु आर्थिक आत्मनिर्भरताका लागि अपरिहार्य छ।महिलाहरुले गर्ने घरेलु उत्पादनलाई बजारसँग जोड्ने र उनीहरुलाई घरको आर्थिक निर्णय प्रक्रियामा सहभागी गराउँदा परिवारको समग्र आर्थिक क्षमता बढ्छ।

सरकारको भूमिकाः सारथी र मार्गदर्शकः नेपाली परिवारलाई आर्थिक रुपमा आत्मनिर्भर बनाउन सरकारको भूमिका अपरिहार्य छ।सरकारले केवल नियम बनाउने मात्र नभई एउटा उत्प्रेरक (जसले ऊर्जा दिन्छ) र सहजकर्ता (जसले बाटो देखाउँछ) को रुपमा काम गर्नुपर्छ। स्थिर नीति र लगानीमैत्री वातावरण : सरकारले आर्थिक नीतिहरुमा बारम्बार फेरबदल नगरी स्थिर राख्नुपर्छ, ताकि स्वदेशी र विदेशी लगानीकर्ताहरु ढुक्क भएर यहाँ पैसा लगाउन सकुन् ।

उद्यमशीलतालाई प्रोत्साहन गर्ने कर नीति, सहुलियतपूर्ण ऋण र कानुनी प्रक्रियालाई सरल बनाउने कामले देश भित्रै नयाँ रोजगारीका अवसरहरु सिर्जना हुन्छन्। गुणस्तरीय सीप र रोजगारी सिर्जनाः प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षालाई बजारको मागअनुसार अद्यावधिक गर्दै गुणस्तरीय बनाउनुपर्छ । हाम्रा युवाहरूलाई स्वदेशमै रोजगारी दिने वातावरण बनाउन कृषिमा आधुनिकीकरण, औद्योगिक क्षेत्रको विकास र सेवा क्षेत्रको विस्तारमा ठूलो लगानी बढाउनुपर्छ ।

यसका लागि सरकारले 'प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम' जस्ता योजनाहरुलाई अझ प्रभावकारी र पारदर्शी बनाउनुपर्छ । सीमान्तकृत समुदाय र अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुलाई लक्षित गरी विशेष सीप विकास कार्यक्रम र रोजगारीका अवसरहरु सिर्जना गर्नुपर्छ ।

वित्तीय पहुँच र वित्तीय ज्ञानः बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुको पहुँच ग्रामीण क्षेत्रसम्म पुऱ्याउनुपर्छ र डिजिटल भुक्तानी प्रणालीलाई प्रोत्साहन गर्नुपर्छ । वित्तीय साक्षरता कार्यक्रमहरुलाई विद्यालयका पाठ्यक्रममा समावेश गर्ने र राष्ट्रव्यापी अभियान चलाउने कार्यले सर्वसाधारणमा बचत, लगानी र वित्तीय जोखिमबारे चेतना बढाउँछ ।

सामाजिक सुरक्षा र पूर्वाधार विकास : स्वास्थ्य बीमा, पेन्सन योजना र बेरोजगार भत्ता जस्ता सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमहरुलाई विस्तार गरी सबै नागरिकको पहुँचमा पुऱ्याउनुपर्छ । सडक, बिजुली, सञ्चार जस्ता आधारभूत पूर्वाधारको विकासले ग्रामीण अर्थतन्त्रलाई टेवा दिन्छ र उत्पादनलाई बजारसम्म पुग्न सहज बनाउँछ ।

रेमिट्यान्सलाई उत्पादनमा लगाऔं: विदेशबाट आउने रेमिट्यान्सलाई घरजग्गा वा फजुल खर्चमा मात्रै खर्च हुनबाट रोक्न सरकारले विशेष लगानी योजनाहरु ल्याउन सक्छ ।

सामूहिक लगानी कोष (म्युचुअल फन्ड), कृषि बण्ड वा पूर्वाधार विकास बण्ड जस्ता वित्तीय उपकरणहरुमा रेमिट्यान्स लगानी गर्न प्रोत्साहन गर्ने नीति आवश्यक छ। यसले देशको पुँजीलाई राष्ट्र विकासमा लगाउन मद्दत पुऱ्याउँछ।

समृद्ध नेपाल, आत्मनिर्भर परिवार : आर्थिक आत्मनिर्भरता नेपाली परिवारका लागि केवल एउटा सपना मात्र होइन, यो त दीर्घकालीन समृद्धि र स्थिरताको अनिवार्य सर्त हो । यो एउटा यस्तो यात्रा हो जसमा व्यक्तिगत प्रयास, पारिवारिक सहकार्य र सरकारको प्रभावकारी भूमिकाको मिलनबिन्दु आवश्यक पर्छ । अब रेमिट्यान्समाथिको अत्यधिक निर्भरताको जोखिमबाट बाहिर निस्केर उत्पादनमुखी र आत्मनिर्भर अर्थतन्त्रमा रुपान्तरण हुन हामीले एक पल पनि ढिलो गर्नु हुँदैन ।

जब नेपाली परिवारहरु आर्थिक रुपमा सक्षम र आत्मनिर्भर बन्छन्, तब मात्र समृद्ध नेपालको परिकल्पना साकार हुन सक्छ र हामीले साँच्चिकै 'हामी सँगै' को भावनालाई व्यवहारमा उतार्न सक्छौं ।

लेखक अर्याल पेशागत रुपमा संचारकर्मी तथा अनुभवी भाषणकला प्रशिक्षक हुनुहुन्छ ।

अस्पताल

- लुम्बिनी अञ्चल अस्पताल, बुटवल ०७१-५४०२००
- भीम अस्पताल, भैरहवा ०७१-५२०१९३
- गौतम बुद्ध सामुदायिक मुटु अस्पताल ०७१-५४६१९७
- मिसन अस्पताल, पाल्पा ०७५-५२०१११
- पी.चन्द्र अस्पताल, परासी ०७८-५२०१८८
- रण अम्बिका आँखा अस्पताल, भैरहवा ०७१ -५२०२६५
- युनिभर्सल कलेज अफ मेडिकल साइन्स, भैरहवा ०७१-५०६०३०
- अर्घाखाँची जिल्ला अस्पताल ०७७-४२०२५७
- गुल्मी जिल्ला अस्पताल ०७९-५२०१८८
- कपिलवस्तु जिल्ला अस्पताल ०७६-५६०२००
- क्रिमसन अस्पताल, मणिग्राम ०७१-५६२७४४, ५६२७४५ महिला तथा बाल अस्पताल (आम्दा) ०७१-५४४४५०
- बुटवल हस्पिटल (प्रा).लि. ०७१-५४६४३२
- लुम्बिनी नर्सिङ होम (प्रा).लि. ०७१-५४२६४१
- लायन्स आँखा अस्पताल बुटवल ०७१-५४५८४५
- देवदह मेडिकल कलेज भलुही ०७१-४०३००१
- लुम्बिनी मेडिकल कलेज पाल्पा ०७५-५२०८४०
- मेडिटेक अस्पताल, बुटवल ०७१-५४९०७२
- हेल्थ केयर नर्सिङ होम बुटवल ०७१-४०९३३
- मालिका होमियोप्याथिक अस्पताल ०७१-५४२२४६
- रेडक्रस बुटवल ०७१-५४१००४
- चौराहा हस्पिटल, बुटवल ०७१-४१५००१, ४१५००२

दमकल

बुटवल	०७१-५४०१११
भैरहवा	०७१-५२०२१५
कपिलवस्तु	०७६-५६०७१८
दमकल	१०१

प्रहरी

सशस्त्र प्रहरी रुपन्देही	११११४
कन्ट्रोल रुम	१००
बुटवल	०७१-५४०२२२
बुटवल रामनगर	५४१२२३
भैरहवा	५२०१९९
अर्घाखाँची	४२११९९
गुल्मी	०७९-५२०१९९
परासी	०७८-५२०१९९
तौलिहवा	०७६-५६००९९
पाल्पा	०७५-५२११००
रन्धौंरा	०७१-४४०४८२
मंगलापुर	५६०९६०
इप्रका सालझण्डी	४६५०१४

विद्युत

बुटवल	०७१-५४०१३१
भैरहवा	०७१-५२०२५४, ५२०१५५

लोडसेडिङ सोधपुछ १६१८०७०७०१०१६

एम्बुलेन्स

मेड-रुपन्देही सम्पर्क मञ्च	९८५७०३५२५६
एयर एम्बुलेन्स (हेलिकप्टर)	०१६०७१५४४४४
रोटरी क्लब, बुटवल	०७१-५४४६००
लियो क्लब अफ बुटवल	०७१-५४५८९३
रेडक्रस भैरहवा	०७१-५२०२६३
द रेयुकाई भैरहवा	०७१-५२२३२४
देवदह आध्यात्मिक प्रतिष्ठान	
खैरेनी रुपन्देही	९८५७०२६४१५
परासी	०७८-५२०१२१
रेडक्रस पाल्पा	०७५-५२०६००
रेडक्रस तौलिहवा	०७६-५६००१५
रेडक्रस गुल्मी	०७९- ५२०३७५
रेडक्रस अर्घाखाँची	०७७-५४२०२७५
नेपाल भारत मैत्री समाज	९८५७०२५०९९
नेपाल परिवार नियोजन संघ	०७१-५४००८१
बुटवल जेसिज	९८५७०३७७४६

हवाई

बुद्ध एयर भैरहवा (अफिस)	०७१-५२३८९३
बुद्ध एयर बुटवल (अफिस)	०७१-५४३५५७
बुद्ध एयर (एयरपोर्ट)	०७१-५२२८९३
यती एयर भैरहवा (अफिस)	०७१-५२७५२७
यती एयर बुटवल (अफिस)	०७१-५४३५५७
यती एयर (एयरपोर्ट)	०७१-५२७५२८
सिम्रिक एयर भैरहवा (अफिस)	०७१-५२४२६०
सिम्रिक एयर एयरपोर्ट	९८५७००१३००

व्यवसायी संघ संस्था

बुटवल उद्योग वाणिज्य संघ	०७१-५४४७४६
रूपन्देही व्यापार संघ	०७१-५४६०६८
रूपन्देही उद्योग संघ	०७१-५४००४६
सिद्धार्थनगर उद्योग वाणिज्य संघ	०७१-५२४६५६
उद्योग वाणिज्य संघ अर्घाखाँची	०७७-४२०११८
उद्योग वाणिज्य संघ गुल्मी	०७९-५२०१५६
उद्योग वाणिज्य संघ नवलपरासी	०७८-५२०१२४
उद्योग वाणिज्य संघ कपिलवस्तु	०७६-५६०४३०
उद्योग वाणिज्य संघ पाल्पा	०७५-५२०१३३
घरेलु तथा साना उद्योग महासंघ रूपन्देही	०७१-५२७७१२
तिलोत्तमा व्यापार संघ मणिग्राम	०७१-५६०६७०, ५६०६७१

गुल्मीमा सुविधासम्पन्न अस्पताल भवन निर्माण अन्तिमचरणमा

खस्यौली संवाददाता

गुल्मी - गुल्मी अस्पतालको सुविधा सम्पन्न भवन निर्माणको काम अन्तिम चरणमा पुगेको छ । हालसम्म भवन निर्माणको भौतिक प्रगति ९० प्रतिशतभन्दा बढी भएको छ भने वित्तीय प्रगति ८५ प्रतिशत भएको निर्माण व्यवसायीका सब इन्जिनियर अरविन्द चौधरीले बताए।

भवनको अहिले पेन्टिङ, वायरिङ, आल्मुनियम लगाउनेलगायतका काम भइरहेका छन् । पहिले असार मसान्तसम्म काम सम्पन्न गर्ने लक्ष्य भए पनि दसैंसम्म सबै काम सम्पन्न गरेर हस्तान्तरण गर्ने उनले बताए । चिसो मौसम, पानी परिरहने, सुरुमा कोभिड लहर, निर्वाचनको समयमा डन्डीको उच्च मूल्य वृद्धि, गिटी बालुवाको अभाव र सामान ढुवानीमा समस्या भएका कारण समयमै काम सम्पन्न गर्न नसकिएको उनको भनाइ छ। वि.सं. २०७८ असार १८ गते सम्झौता भई काम सुरु भएको गुल्मी अस्पताल भवनको २०८० असार १७ गतेसम्म सम्पन्न गर्ने गरी साढे पाँच तलाको भवन २५ करोड ९५ लाख ६४ हजार २०३ रुपियाँको लागतमा स्वच्छन्द-बानिया जेभी हेटौंडा मकवानपुरले निर्माणको जिम्मा पाएको थियो । गुल्मी अस्पतालमा रहेका भवनहरु साना र सेवाग्राहीमैत्री नहुँदा समस्या हुँदै आएको छ। निर्माण व्यवसायीको ढिलासुस्तीहुँदा पनि यहाँका सरोकारवाला निकाय मौन रहनु जिल्लाका लागि सुखद पक्ष नभएको सेवाग्राहीले बताउँदै आएका छन् ।

जतिसक्यो छिटो सम्पन्न गर्न नियमित खबरदारी गर्दै आएको गुल्मी अस्पताल विकास समितिका अध्यक्ष गोपालप्रसाद पाण्डेले बताए । गुल्मी अस्पतालको भवन छिटो सम्पन्न गर्नका लागि निर्माण व्यवसायीलाई सरोकारवालाहरुले आग्रह गर्दै आएको बताए पनि परिणम भने देखिन सकेको छैन । केही महिना पहिले गुल्मी क्षेत्र नम्बर दुईका प्रतिनिधि सभा सदस्य गोकर्णराज विष्टले निर्माणधिन अस्पतालको निरीक्षण गर्दै जतिसक्दो छिटो निर्माणकार्य सम्पन्न गर्न आग्रह गरे । गुल्मी अस्पताल तम्घास २०७१ सालमा ५० बेडमा स्तरवृद्धि भएको थियो, तर भौतिक संरचनाको अभावमा पूर्ण रुपमा कार्यान्वयनमा आउन सकेको छैन।

भौतिक संरचनाको अभावका कारण सानो र साँघुरो भवनबाट सेवा प्रवाह गर्न समस्या भएको गुल्मी अस्पतालले जनाएको छ।

माओवादी प्रवेश गर्नेहरु हाम्रा सदस्य होईननः नेकपा गुल्मी

खस्यौली संवाददाता

बुटवलः नेकपा गुल्मीले विभिन्न सञ्चार माध्यममा विप्लव नेकपाको गुल्मी काठमाडौँ सम्पर्क मञ्च माओवादी केन्द्रमा समाहित भन्ने समाचारको खण्डन गरेको छनेकपा गुल्मीले आइतबार एक वक्तव्य जारी गर्दै उक्त समाचारको खण्डन गरेको हो । नेकपाले वक्तव्यमा आफ्नो पार्टीको गुल्मी जिल्ला सम्बद्ध कमिटी काठमाडौंमा नरहेको र माकेमा प्रवेश गरेका नेताकार्यकर्ता आफ्नो नभएको बताएको छ।

वक्तव्यमा भनेको छ, "विभिन्न सञ्चारमाध्यममा कथित 'विप्लव नेकपाको गुल्मी-काठमाडौं सम्पर्क मञ्च माकेमा समाहित' भनेर आएका भ्रामक समाचारप्रति पार्टीको गम्भीर ध्यानाकर्षण भएको छ । काठमाडौंमा हाम्रो पार्टीको गुल्मी जिल्ला सम्बद्ध कुनैपनि मञ्च नरहेको र सञ्चारमाध्यममा उल्लेख गरिएका व्यक्तिहरु अहिलेसम्म पार्टीको कुनै कमिटीनिकाय वा साधारण सदस्य समेत नरहेको प्रष्ट पार्दछौं ।"

नेकपाले वक्तव्यमा माओवादी केन्द्र राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय रुपमा जनताबीच बदनाम हुँदै गएकोले त्यसको ढाकछोप गर्न सुनियोजित ढंगले गलत प्रचार गरेको बताएको छ। वक्तव्यमा नेकपाले उक्त घटनाको निन्दा गर्दै भनेको छ, "वैचारिक रुपले पतन भएर माओवादी केन्द्र २माके० राष्ट्रिय, अन्तर्राष्ट्रिय र स्थानीय स्तरमा समेत बदनाम भएसेछ र नेकपाप्रति जनताको आशा, विश्वास र लोकप्रियता बढ्दै गएको देखेर त्यसलाई ढाकछोप गरि जनतामा भ्रम पैदा गर्न सुनियोजित ढंगले अनर्गल र झुट प्रचार गरिएकोप्रति पार्टी घोर निन्दा गर्दछ।"

वक्तव्यमा नेकपाले यस्ता अराजनीतिक बिचौलियाहरुले फैलाएको हल्ला र उक्त समाचारबाट पार्टीपंक्ति र सम्पूर्ण गुल्मेली जनसमुदाय कुनै भ्रममा नपर्न अपिल गरेको छ।

शनिवार माओवादी केन्द्रको गुल्मी काठमाडौं सम्पर्क मञ्चको काठमाडौंमा आयोजित कार्यक्रममा नेकपाका नेता कार्यकर्ता प्रवेश गरेको समाचार प्रकाशित भएको थियो।

मन्त्री पण्डेको विरोध गर्ने प्रशान्त गुप्तालाई पार्टीबाटै निष्काशन

खस्यौली संवाददाता

लोकतान्त्रिक समाजवादी पार्टी (लोसपा) मा विवाद चुलिएको छ । सत्तापक्षलाई विपक्षी मञ्चमा बसेर बजेटमाथिको छलफलमा सघाएबापत सांसद सन्तोष पाण्डेय मन्त्री भएलगत्तै विवाद चुलिएको हो। पाण्डेय मन्त्री नियुक्त भएलगत्तै लोसपाभित्र असन्तुष्टि देखिएको थियो।

आइतबार मात्रै लुम्बिनी प्रदेशमा मन्त्री बनेका सन्तोष पाण्डेयको आलोचना गर्दै सामाजिक सञ्जालमा लेखेका केन्द्रीय सदस्य प्रशान्त गुप्ता (महेन्द्र)लाई पार्टीले नै निस्काशन गरेको छ । पार्टी अध्यक्ष महन्त ठाकुरले बुधबार विज्ञप्ती जारी गर्दै गुप्तालाई पार्टीको प्रतिष्ठामा आँच आउने र पदीय मर्यादा विपरीतका अभिव्यक्ति दिएको भन्दै निस्काशन गरिएको जनाएका छन् । उनलाई पार्टीको साधारण सदस्यसमेत नरहने गरी निस्काशन गरिएको जारी विज्ञप्तीमा उल्लेख छ । रुपन्देही निवासी गुप्ता गत निर्वाचनमा लोसपाबाट प्रदेश सभाको उम्मेदार बनेका थिए।

नेता गुप्ताले पार्टी र संसदीय दलप्रति कटाक्ष गर्दै सामाजिक सन्जालमा आफ्नो धारणा सार्वजनिक गरेका थिए । गुप्ताले यसअघि पटक पटक अवसर पाएकाले गुप्ताभन्दा दलका उपनेता तथा केन्द्रीय सदस्य कनैया बानियालाई मन्त्री बनाउनुपर्ने बताउँदै आएका थिए। संसदीय दलका नेता तथा पार्टीको प्रदेश अध्यक्ष पाण्डेले कुनै जानकारी नदिई आफै मन्त्री बनेको भन्दै बानियाले पनि आपत्ति जनाउदै आएका छन् । प्रदेश सभामा एकै दिन सत्तापक्षबाट विपक्षमा गएर बजेट पास गरेको विषयमा आलोचित बनेका पाण्डेका विरुद्ध लोसपामा असन्तुष्ट समूहले विरोध गर्दै आइरहेको छ। दोहोरिएर प्रदेश सभामा आएका मन्त्री पाण्डे जसरी पनि सरकारमा जाने र अहिलेसम्म ४ पटक मन्त्री बनिसकेको भन्दै कार्यकर्ताले विरोध गरेका छन्।

प्री-डायबिटिज के हो, कसरी डायबिटिज हुन नदिने ?

प्री-डायबिटिज एक यस्तो अवस्था हो जहाँ रगतमा चिनीको मात्रा सामान्यभन्दा बढी हुन्छ, तर डायबिटिजको स्तरमा पुगिसकेको हुँदैन। प्रायः कुनै स्पष्ट लक्षण नदेखिने भएकाले धेरैले थाहा नै नपाउने गर्छन्। चिकित्सकका अनुसार, धेरै मानिसहरूलाई त केवल सामान्य स्वास्थ्य जाँच गर्दा मात्र प्री-डायबिटिज भएको पत्ता लाग्छ।

किन हुन्छ प्री-डायबिटिज ?

यसको जोखिम निम्न कारणले बढ्न सक्छ :

- उमेर
- जातीय पृष्ठभूमि
- शरीरको तौल (विशेषगरी पेट वरिपरि बढी बोसो)
- खानपान र जीवनशैली

इन्सुलिन भन्ने हर्मोनले रगतको चिनी सन्तुलनमा राख्न मद्दत गर्छ ।तर शरीरमा बोसो बढी हुँदा इन्सुलिनको प्रभाव कम हुन्छ, जसले गर्दा शरीरले अझ बढी इन्सुलिन बनाउने प्रयास गर्छ – जुन दीर्घकालीन रुपमा असरदार हुँदैन।

प्री-डायबिटिज भएमा के गर्ने?

१. तौल घटाउनुहोस् (झन्डै १० प्रतिशत)

तपाईंको हालको तौलको करिब १० प्रतिशत घटाउन सकेमा, कलेजोमा जमेको बोसो हट्न सक्छ र डायबिटिजको जोखिम घट्न सक्छ, यो परिवर्तन धेरैका लागि पर्याप्त हुन्छ। उदाहरण : यदि तपाईंको तौल ७० किलो छ भने, ७ किलो घटाउँदा फाइदा हुन सक्छ।

२. तौल घटाएपछि त्यसलाई कायम राख्नुहोस्

छिटो वजन घटाउने डाइट लामो समयसम्म टिकाउँन कठिन हुन्छ। त्यसैले शाकाहारी, भेगन, वा लो-कार्ब डाइट प्रयोग गर्न सकिन्छ। कम ग्लाइसेमिक इन्डेक्स भएका खाना छनौट गर्नुहोस् (जस्तै साबुत अन्न, हरियो तरकारी)।

३. यी खानेकुरा कम गर्नुहोस्

- चिनी भएका पेय पदार्थ
- रातो तथा प्रोसेस्ड मासु
- रिफाइन्ड कार्बोहाइड्रेट (सेतो रोटी, मिठाई, चिप्स)
- फ्रेन्च फ्राइ लगायतका आलुजन्य खाना
- यी खाद्य वस्तुहरुले इन्सुलिन प्रतिरोध बढाउँछन् र तौल वृद्धि गराउँछन्।

४. यी खानेकुरा बढाउनुहोस्

- फलफूल र हरियो तरकारी (अंगुर, स्याउ, पालुंगो)
- साबुत अन्न (ब्राउन राइस, ओट्स, बाजरा)
- कम फ्याट दही र चीज
- चिनी बिना चिया र कफी
- यी खानेकुरामा फाइबर बढी हुन्छ, जुन रगतमा चिनीको स्तर सन्तुलनमा राख्न मद्दत गर्छ।
- डराउनु पर्दैन, सजक बन्नुहोस्
- प्री-डायबिटिज पत्ता लाग्नु एक चेतावनी हो – यो मौका हो आफ्नो स्वास्थ्यमा सुधार ल्याउने।
- यदि सबै डाइट परिवर्तन एकैपटक गर्न कठिन लागे : सानो परिवर्तनबाट सुरु गर्नुहोस्
- दैनिक जीवनशैलीमा सुधार ल्याउनुहोस्
- डाक्टर वा डायटिसियनसँग सल्लाह लिनुहोस्

- स्वास्थ्यखबर पत्रिकाबाट

रूपन्देही ३ उपनिर्वाचनः उम्मेदवार सिफारिस गर्न एमाले महासचिवको निर्देशन

खस्यौली संवाददाता

बुटवल- आगामि कार्तिक १७ गते हुने रुपन्देही निर्वाचन क्षेत्र नम्बर ३ उपनिर्वाचनका लागि सत्तारुढ नेकपा एमालेले उम्मेदवार चयन प्रक्रिया अघि बढाएको छ। नेकपा एमाले महासचिव शंकर पोखरेलले एक महिला सहित सम्भावित तीन उम्मेदवारको नाम सिफारिस गर्न जिल्ला र प्रदेश कमिटीलाई पत्र पठाएका छन् । यो पत्रसँगै आन्तरीक रुपमा नेताहरुको समेत दौडधूप शुरु भएको छ भने जिल्ला र प्रदेश कमिटिले पनि छलफल गरेको छ।

पत्रअनुसार जिल्ला कमिटीले निर्वाचन क्षेत्रीय समन्वय कमिटीलाई उम्मेदवार सिफारिसका लागि जानकारी गराउनेछ। एमाले केन्द्रीय कार्यालयका सचिव भीष्म अधिकारीका अनुसार बुधबार दुवै कमिटीलाई पत्र पठाई भदौ १५ भित्र उम्मेदवारको नाम पठाइसक्न निर्देशन दिइएको छ।

मातहतका कमिटीबाट आएका नाममध्ये एमाले केन्द्रीय सचिवालयले एउटा नाम अनुमोदन गर्ने अधिकारीले बताए । रुपन्देही ३ का लागि नेकपा एमालेभित्र आकांक्षी धेरै छन्। पोलिटब्यूरो सदस्य खिमलाल भट्टराई, व्यवसायी सशि पौडेल, भरत पोखेल लगायतका नेताहरुको आकांक्षा रहेको छ । सो क्षेत्रमा २०७९ को निर्वाचनमा एमालेको समर्थनमा राप्रपाका बोहोरा विजयी भएका थिए। २०७९ मंसिर ४ गते भएको निर्वाचनबाट निर्वाचित बोहरा चैत १९ गते बितेपछि सो पद रिक्त भएको छ।

द.जि.प्र.का.द.नं. १४४/०७०/०७१ रु.जि.हु.का.द.नं. १३/०७१/०७२ खस्यौली

मोतिराज खनालको छड्के कपाल बजारमा

खस्यौली संवाददाता

बुटवल : तीज पर्व नजिकिँदै गर्दा नेपाली सांगीतिक बजारमा गायक तथा सर्जक मोतिराज खनालको नयाँ तीज गीत 'छड्के कपाल किन कोरेको' सार्वजानिक भएको छ। पुरानो परम्परा र मौलिक लयलाई समेटेर गीत तयार पारिएको छ।

लामो समय देखी सांगीतिक क्षेत्रमा सक्रिय खनालले यसपालिको तीजमा मौलिकता झल्कने खालको सामाजिक सन्देश बोकेको तीज गीत सार्वजानिक गरेका हुन। गीतले समाजमा देखिएका बढ्दो छाडा र उत्ताउला गीतको बिरोध गरिएको छ।

उक्त तीज गीतमा मोतिराज खनाल र लोकप्रिय गायिका राधिका हमालको स्वर रहेको छ भने दिपेश बिष्ट, कृष्ण खत्री, रश्मि भुजेल र कल्पना मल्लले स्वरमा साथ दिएका छन्। तीज गीतमा शब्द, संगीत र स्वर खनालकै रहेको छ भने संगीत संयोजन रमेश सेन्चुरीले गरेका छन्।

गीतको म्युजिक भिडियोलाई सुरज खनालले निर्देशन गरेका हुन् भने कोरियोग्राफी भने शिवजी क्षेत्रीले गरेका छन्। भिडियोमा कृष्ण खत्री र रिना गुरुङको अभिनय रहेको छ। गीतमा गीता खनाल, अस्मिता खनाल र कृष्टिना शाहको पनि अभिनय देख्न सकिन्छ।

तीज गीत बाहुनी मन पर्छ सार्वजानिक

खस्यौली संवाददाता

बुटवल : लामो समयदेखी रुपन्देहीमा रहेर कलाकारिता गर्दै आएका वसन्त लम्साल र नारायण वि पी परियारले यो वर्ष तीजको अवसर पारेर बाहुनी मन पर्छ बोलको तीज गीत सार्वजानिक गरेका छन्। गीतमा वसन्त लम्साल, सिलु भट्टराई, नारायण वि पी परियार र रितु वोहोराको आवाज रहेको छ भने गीतका सब्द पुनराज बेल्बासेका रहेका छन भने गीतको लय वसन्त लम्सालको रहेको छ।

निसान विकको निर्देसनमा रहेको गीतमा रियान वस्याल, एलिना रायमाझी रमेस पाईजा मगर, र पार्वता श्रेष्ठको अभिनय देख्न सकिन्छ भने गीतको म्युजिक एरेन्ज भने विस्वास नेपालले गरेका हुन।

नमराजको तीज गित 'दामि देखिन्छौ'

खस्यौलि संवाददाता

बुटवल : गायक नमराज पाण्डेको तीज गीत 'दामी देखिन्छौ' सार्वजनिक भएको छ। नेपाली नारीहरुको महानपर्व हरितालिका तीजको समय नजिकिदै गर्दा बजारमा तीजका गितहरु सार्वजनिक हुने क्रम जारि छ। यसै सन्दर्भमा पाण्डेको तीज गीत सार्वजनिक भएको हो। गीतमा गायक नमराज पाण्डे र गायिका प्रतिमा अर्यालको आवाज रहेको छ भने गीतमा शब्द लय गायक नमराज पाण्डे कै रहेका छन्। उक्त गीतको एरेन्ज महेन्द्र भण्डारीले गरेका हुन्। गीतको भिडियोमा शंकर बि.सी, लोसिना लामिछाने, मनोहर श्रेष्ठको अभिनय देख्न सकिन्छ।

पाण्डेका यसअघि भैंसी साटे भै बुढि साट्न मिल्ने भए, नक्कलीमा परियो, तेरि स्वास्नी लग्यो ड्राइभरले, मेरो छोरो हैन भन्छे, ऋणले डुब्यो बिको लगायतका तिज गित बजारमा आइसकेका छन्।

दुर्गा नेपालको रे रे रे रे सार्वजनिक

खस्यौली संवाददाता

बुटवल : रुपन्देहीमा रहेर कलाकारिता गर्दै आएकी लोक गायीका दुर्गा नेपालको तीज गीत रे रे रे रे सार्व जानिक भएको छ। उक्त तीज गीतमा स्वर दुर्गा नेपाल र विसाल सोनीको रहेको छ भने गीतको लय सब्द भने विसाल सोनीको रहेको छ। उक्त गीतको म्युजिक भिडियोमा विसाल सोनी र अँकिता नेपालको अभिनय रहेको छ। गीतको म्युजिक एरेन्ज भने याम थापा मगरले गरेका छन्। नेपालका विगतका वर्षहरुका तीजमा पनी तीजका गीतहरु सार्वजानिक हुदै आएका छन्।

उज्ज्वल गिरीले ल्याए 'कोठी गालैमा'

खस्यौली संवाददाता

बुटवल : तीज पर्वको अवसर पारेर रुपन्देहीमा रहेर कलाकारिता गर्दै आएका गायक तथा हास्य कलाकार उज्ज्वल गिरी (दानबिर) ले नयाँ तीज गीत 'कोठी गालैमा' सार्वजानिक गरेका छन्। गिरीले रुपन्देहीमा रहेर बिगत लामो समय देखी कलाकारीता र हास्य बिधालाई अगाडी बढाउदै आएका छन्। उज्ज्वल गिरी (दानबिर) ले बिगतका वर्षहरुमा पनी तीजका गीत सार्वजानिक गर्दै आएका छन्।

कोठी गालैमा बोलको तीज गीतमा गायक उज्ज्वल गिरीसँगै गायक नन्दु परियार र गायिका अमृता पौडेलको आवाज रहेको छ। गीतका शब्द उज्ज्वल गिरीका रहेकाछन भने गीतको लय भने नन्दु परियारको रहेको छ।

सांगीतिक क्षेत्रमै सक्रिय गायक गिरीले तीजको गीतमा मौलिक स्वादमा प्रस्तुत गर्न खोजेका छन्।

गर्मीयाममा लाग्नसक्ने रोगबाट बचौं र बचाऔं

- पर्याप्त मात्रामा पानी वा झोलिलो पदार्थ पिउने गरौं,
- मौसम अनुसारका ताजा तरकारी एवं फलफूल उपभोग गरौं,
- सडेगलेको र बासी खानेकुरा नखाऔं,
- खुलास्थानमा असुरक्षित तरिकाले राखिएका खानेकुरा नखाऔं,
- धेरै अमिलो, चिल्लो र मसलेदार खाना नखाऔं,
- घर बाहिर हिड्दा शरीर ढाक्ने गरी लुगा लगाऔं,
- घर, आँगन र आसपासको क्षेत्र सफा राखौं,
- व्यक्तिगत सरसफाईमा ध्यान दिऔं।

नेपाल सरकार
विज्ञापन बोर्ड

खस्यौली साप्ताहिकका लागि प्रकाशक : देवेन्द्र कुँवर, प्रधान सम्पादक: विनोद परियार, सम्पादक : विष्णुमाया भुसाल, व्यवस्थापक : भानुभक्त शर्मा, ग्राफिक डिजाइनर: बसन्त चन्द
प्रधान कार्यालय : बुटवल-रुपन्देही, इमेल : khasyauliweekly@gmail.com, मुद्रण जनप्रकाशन प्रा.लि., बुटवल फोन नं. ९८५७०७०१६२